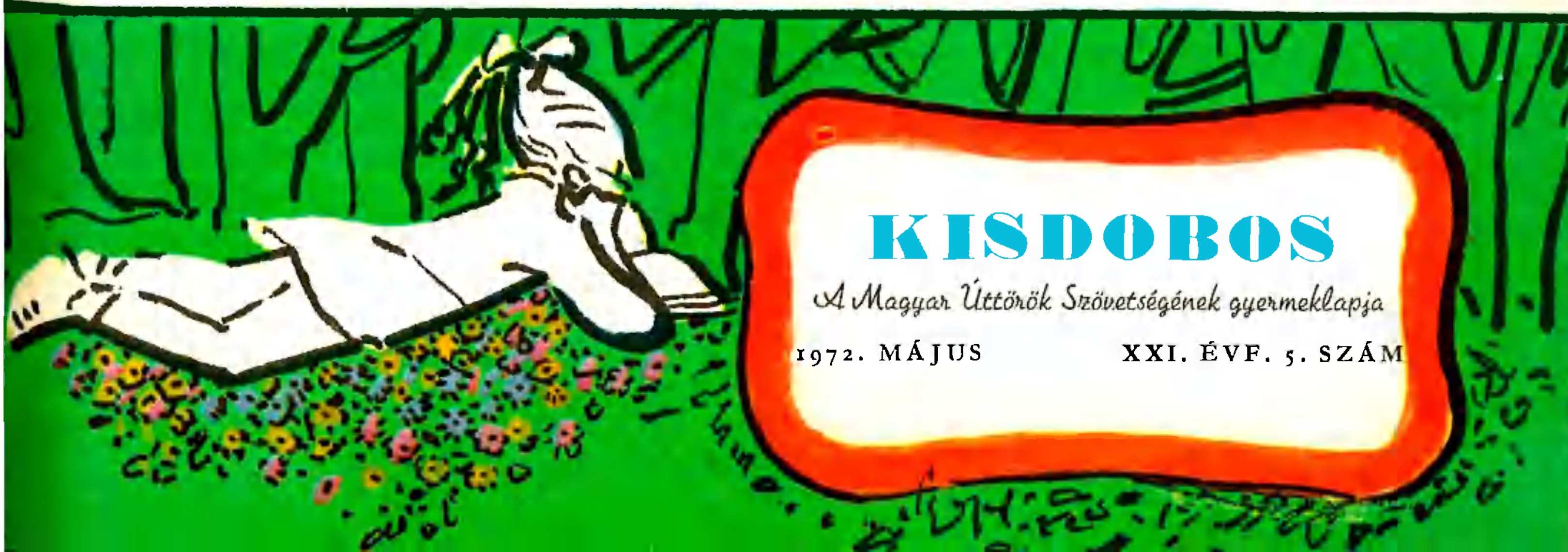

KISDOBOS
A Magyar Úttörök Szövetségének gyermeklapja
1972. MÁJUS
XXI. ÉVF. 5. SZÁM

Ismerkedtünk

Mi, az albertirsai Tessedik Sámuel általános iskola negyedik osztályos „Mese" rajának kisdobosai, ismerkedési teadélutánt rendeztünk. Azokat a felső tagozatban tanító tanárokat hívtuk meg erre, akik majd szeptemberben, ötödikes korunkban naponta oktatnak bennünket. Nem nagyon ismertük őket eddig, mivel a felső tagozat egy tőlünk messze levő másik épületben van. Mindig azt halljuk, hogy milyen nehéz az az ötödik osztály. Nagy izgalommal készültünk erre a találkozásra. Ének, szavalat, felolvasás, „Ki mit tud" énekből, számolásból, testnevelésből, tette változatossá ezt a délutánt. A szülőket is meghívtuk, s az édesanyák fáradozását egy dallal köszöntük meg — a következőképpen:

„Do, ti, la, so, do ti, la, so, do do re re, mi mi". — Ezt az anyukáknak kellett kitalálniok!

Megszerettük jövendő tanárainkat ezen a délutánon. Reméljük, ők is megismertek bennünket, s most már nem is látszik olyan félelmetesnek az a felső tagozatú ötödik osztály!

Szelényi Márta rajtitkár
Albertirsa

Így élünk Bogyoszlón

Nálunk a második és negyedik osztály együtt tanul: nyolc másodikos és húsz negyedikes.

Bogyoszlón sok szép ház épül. Tavaly kaptunk egy új iskolát, ahol a felsősök tanulnak. A mi falunk szép, rendezett. Járdát építettek az elmúlt években, díszfákat ültettek, minden ház előtt parkosítottak. Nyáron szép, virágos a falunk.

Három fafaragó népművész bácsi él itt. A legidősebb Kiss Ernő, az iskola közelében lakik. Van a második osztályban egy érdekes fiú, Szalay Pál, akit Palkónak hívunk. Szépen rajzol, fest, jól tanul. Jól lehet vele beszélgetni; érdekes rábaközi tájszólással beszél. Ő is farag fából, van egy kis juhász szobra is.

Az erdő-mező titkait úgy kutatjuk, hogy foglalkozásainkat a szabadban tartjuk. Egész évben figyeltük a határt. Ősszel a bogyoszlói erdőben kirándultunk, akadályversenyt rendeztünk, és izgalmas volt a számháború is. Sokat nevettünk a zsákbafutáson.

Télen madarakat etettünk, s mindennap más hozott eleséget a cinkéknek, rigóknak. Az iskola udvarán van egy öreg diófa. Erre két etetőt helyeztünk. Megfigyeltük a harkályt, hogyan kopácsol, kopogtatja a fa kérgét, kukacot keresve.

Tavasszal virágot szedünk, s hozzuk az iskolába, mivel a tanító néni és mi is szeretjük. Az osztályunk szép, virágos, mind a három ablakunk tele van cserepekkel. Virágfelelőseink gondozzák ezeket.

2. és 4. osztályos kisdobosok
Bogyoszló

Családi vörös - kék

Nagybátonyban, a bányász művelődési házban szerkesztőségünk ankétot tartott. Sokfélét kérdeztek a gyerekek: miképpen írjuk, rajzoljuk a lapot, hogy hogyan dolgozik a nyomda? Kérdezés és válaszadás közben látom ám, hogy az egyik egyenruhás kisdobos óvatosan odalépked az egyetlen úttörőegyenruhás nagylányhoz. Az bólint, kiválasztja a kisdobos kabátját, sőt, még rá is adja. S teszi mindezt a legnagyobb csendben. Nem álltam meg és később megkérdeztem:

— Ugy-e, pajtás, te nyolcadikos vagy?

— Igen — mondja —, a 208-as számú József Attila csapatban a harmadikos kisdobosok Hóvirág őrsét vezetem.

Lám, Nagybátonyban is segít a vörösnyakkendős a kéknek — kisdobosokat nevelnek, vezetnek az úttörők! — Vajon a kéknyakkendősök ezt hogyan viszonozzák? — kérdem tőle, s ő mosolyog.

— A helyettesem kisdobos, harmadikos. Mindig megbeszélem vele a foglalkozásokat, hogy mit szeretnének legközelebb. Felosztjuk a munkát, néha hagyom, rábízom a vezénylést, és amit lehet. Eddig csak egyszer nem tudtam a hóvirágokhoz elmenni az összejövetelre, arra meg elküldtem a barátnőmet, hadd segítsen a helyettesemnek.

— Jól csinálta?

— Igen, az őrs elégedett vele.

— Mondd meg, kérlek, a neved, fel szeretném írni!

— Molnár Ilona vagyok... és tessék azt is felírni, hogy az őrsvezetőhelyettesem otthon is sokat segít, és szótfogadó, rendes...

— Rendben van, felírom. Mi az ő neve?

— Molnár Marika...

— Névrokonod?

— Nem, dehogy... a kishúgom!

JOÓ KATALIN

Kék nefelejcs - el ne felejtsd!

1. Május első vasárnapján van anyák napja — június első vasárnapja pedig pedagógusnap. Készíts meglepetést mindkét alkalomra.

2. Május 19-én ünnepli ötvenedik születésnapját a szovjet pionírszervezet. Az évforduló alkalmából a rádió és a televízió sok érdekes műsort sugároz a szovjet kisdobosokról és úttörőkről. Ne mulasszátok el meghallgatni, megnézni azokat. Megemlékezik az évfordulóról természetesen a KISDOBOS és a PAJTÁS újság is. Írásaikat, képeiket felhasználhatjátok faliújság készítéséhez.

3. Júniusban emlékezünk meg Dózsa György születésének ötszázadik évfordulójáról. Készüljetek ti is az esemény méltó megünneplésére.

4. Még néhány hét és itt van az év vége. Ha elmaradtál valamelyik tantárgyban, most még van idő a pótlásra. Segítsd a nálad gyengébben tanulókat, hogy ők is jó eredménnyel fejezzék be az iskolaévet!

FELVONULÁS. Hévizi Tibor, a budapesti VIII., Dugonics utcai iskola úttörőjének rajza.

OSVÁT ERZSÉBET:

Májusi virágok

Vörös tulipánok,
májusi virágok,
olyanok vagytok, mint
kis úttörő lányok.
Felvillantok itt-ott
a sok gyermekkézben
a felvonuláson,
zászlók erdejében.
Fodrozza a szellő
szép színes szoknyátok,
velünk ünnepeltek,
ti is, tulipánok!

GÁBOR ANDOR:

Május

És száll a szó, száll boldogan,
S valahol hallja valaki,
s a szálló szó tetté fogan,
S piros tűz lángját gyújtja ki.

S ki légbe küldte azt a szót,
A földön porlik, néma lett,
De szava bujt még, lázadót,
És élve él a sír felett.

A sír felett kinő a fű,
A sír felett az élet áll,
Májusfa nyílik, gyönyörű,
S a halott költő muzsikál.

Táncolj csak, élet, láng, lobogj
Májusfa, nyílj, élő ölelj,
Világ pirulj, vihar robogj,
Holtak szavára így felelj,
Költőd szavára így felelj.

Az első szovjet pionírcsapat 1922. február 13-án alakult a moszkvai Krasznaja Presznya kerület 16-os számú nyomdájában. A megalakulás napján a csapatnak 52 tagja volt. Nem sokkal később, 1922. május 19-én a Komszomol Összoroszországi Kongresszusa határozatba foglalta, hogy a városokban és falvakban pionírcsapatokat szervezzenek. Hivatalosan ezt a napot tartjuk a szovjet pionírszervezet születésnapjának!

50 éves a szovjet pionírszervezet

Ha nyelvtanilag nézzük, akkor ez kijelentő, bővített mondat. Ha történelmileg — mögötte, az ötven év mögött emberek milliói állanak. Akik ötven esztendő során részt vettek a mozgalomban, vörös nyakkendőt kötve tanultak, játszottak, kirándultak. Ha kellett, építettek, ha kellett, fát ültettek, felnőtteknek segítettek. S amikor ők maguk is felnőttek, a Nagy Honvédő Háború idején védték a hazájukat, majd a romok helyébe, a győzelem után új házakat, falvakat, városokat építettek. Megzabolázták a vad folyókat, tengerré duzzasztva kényszerítették, hogy árammá alakítva erejét, a víz is szolgálja az embert. Termővé tették a kopár földeket, kezük nyomán búzát ringat a szél.

Őket köszöntjük most, a volt pionírokat és a maiakat. A szülőket, nagyszülőket, akik megmutatták, hogyan kell úttalan utakon pionírként haladni, elsőnek a világon a kommunizmus jövője felé. Köszöntjük fiaikat, pionírtestvéreinket, akik továbbhaladva az úton, befejezik majd apáik és nagyapáik művét — megvalósítják a hajdan megálmodott kommunista jövőt.

Tóth Tündének mesélem…

Kedves Tünde!

Látod, Neked mesélek most, pedig ezt a „mesét" Te még nem is érted, hiszen 1969. november 7-én születtél, tehát mindössze kettő és félesztendős vagy. Két okból lettél Te mesém elsőszámú szereplője: először is, mivel november 7-e a születésed napja, másodsorban, mivel édesanyád, Tóth Zoltánné, született Sárközi Erzsike volt a legelső újszülött Dunaújvárosban.

Ha megnősz, kisdobos leszel, s elolvasod majd az itt leírtakat, biztosan nem lesz számodra ismeretlen az a városnév, hogy KOMMUNARSZK. Ez a város ott a távoli Ukrajnában a Te szülőhelyednek a testvérvárosa! Hasonló az éghajlata, és ott is a kohászat a legfontosabb. Sok szép parkja van, akárcsak Dunaújvárosnak. 140 000 lakos él ott. Közülük 23 000 a kohászati kombinát dolgozója. A helybeliek büszkék arra, hogy Vorosilov marsall hajdanában annak a gyárnak a kohásza volt.

Amikor 1961-ben a két város vezetői levelezni kezdtek — édesanyád éppen tízéves volt. Két évre rá okmányt írtak alá, vállalva a testvérséget, a kapcsolatok ápolását. A város vezetői közül sokan jártak már kint —, az ottaniak közül meg itt. Legutóbb Takács Imre elvtárs, a dunaújvárosi Pártbizottság titkára vezetett egy küldöttséget. Sok mindent megtekintettek. Többek között a múzeumok egész sorát, mert Kommunarszkban külön kis múzeuma van a Pártbizottságnak, a kohászati műnek és az iskoláknak. Hát, amint az egyik iskola múzeumát nézegetik, felkiált az egyik magyar: — Nézd csak, Takács elvtárs! — És amint odanézett, ott látta magát a szovjet iskola ékes albumában! Jó pár évvel ezelőtti volt a kép, melyen egy úttörőnek köti fel éppen a nyakkendőt a dunaújvárosi Ságvári iskolában!

Ha történetesen szovjet vendég érkezne és betoppanna a Barátság úti iskolába, talán Takács elvtárséhoz hasonló lenne a csodálkozása. Itt látható ugyanis a pajtások levelezése, köztük pl. Birjukov Nyikolaj Ivanoviccsal, a Szovjetunió hősével. Ezen a vidéken harcolt a felszabadulás idején, később veteránküldöttséggel járt a harcok színhelyén. A pajtásokat megajándékozta a „Hős Városok" jelvénnyel. Azt hiszem, ilyennel csak ők rendelkeznek hazánkban! Látható még a díszhelyen egy zászló is a Barátság utcai, Hámán Kató nevét viselő csapatnál. Csak úgy nevezik városszerte, hogy kommunarszki. Öt éve kapták november 7-re.

Épül a város ideháza. Épül Kommunarszk, a testvérváros odakint. Levelek jönnek, mennek, barátságok születnek, tapasztalatokat tesz hasznossá az idő. Korzokin, a híres-neves, Lenin-díjas olvasztár egy teljes műszakot végigdolgozott az acélműben. Itt, minálunk!

Kívánom és remélem, hogy mire Te, kedves kis Tóth Tünde, Dunaújváros első szülöttjének, Sárközi Erzsikének kislánya, kisdobos leszel, addigra nyaranta jönnek, mennek majd a cserevonatok szovjet és magyar gyerekekkel a két város között.

Nő majd Kommunarszk és nő Dunaújváros, s a városaitokkal nőttök ti is, mai gyerekek felnőttekké. És a városokat, kohókat, üzemeket, iskolákat, virágos tereket nektek kell majd tovább építenetek, csakúgy, mint a barátságot!

JOÓ KATALIN

TAKÁCS ZOLTÁN rajza

ANDREJ MJASZTKOVSZKIJ:

Rajzolom a nagyapámat

Galina Sztyepanovna, a tanító nénink azt a házifeladatot adta, hogy mindenki rajzoljon, amit akar.

Én a nagyapámat akarom lerajzolni. Olyannak, amilyennek egyszer májusban, a Győzelem napján rendezett felvonuláson láttam. — Öt kitüntetéssel a mellén.

Ilyen lesz: összehúzott szemek, bozontos szemöldök, a bal arcán hosszú sebhely, bajusz.

Ülök az ablaknál. Süti a nap a rajzpapírt. A papír hófehér, káprázik a szemem tőle.

Hogyan kezdjem? Nagyapám tiszti katonasapkában vonult fel az ünnepen. Csillag nem volt a sapkáján, mert az csak a tényleges katonák sapkáján van.

Kezdjem a sapkával?... Nem, nehéz. Ha felülről nézzük kerek, de ha elölről...

A bajusszal?

Becsukom a szemem, arcomat a nap felé fordítom. Töprengek: hogyan is rajzoljam le a nagyapámat?

Képzeletemben olyan, amilyen a valóságban volt, de nagyon homályosak a vonásai, mert a nap fényétől vörös előttem minden, mintha a tanácsházán lobogó zászlót látnám. Halkan suttogom magam elé: „Nagyapa, álljon a vörös zászló alá, ahogyan az ezredben... Így akarom lerajzolni. Ezt a feladatot adta a tanító néni".

Elnehezedik a fejem, mintha álmos lennék... De nem fogok aludni. Látni akarom nagyapát a zászló alatt.

Felvillan egy szikra. Fehér pont a vörös alapon.

Óh, de hiszen ez nagyapa kitüntetése: „A bátorságért". Az, amit mama a fiókban őriz. És látom a többi kitüntetést, érdemrendet is. Nagyapa!

„Nem alszom, nagyapa, jól meg akarom nézni, hogy aztán lerajzolhassam. Jöjjön közelebb! Vörös csillag a katonasapkáján, géppisztoly keresztben a mellén... Ilyen volt a háborúban. Álljon így, ne mozduljon! És ne mosolyogjon! Szigorúnak fogom rajzolni, amilyen a fronton volt."

De nagyapa csak mosolyog és kérdezi:

„Milyenek az osztályzataid, Ivánka?"

„Olvasásból ötös, írásból, számtanból — szintén, rajzból pedig... Házifeladatot kaptunk..." Olyan meleg a nagyapa mosolya. „Álljon csak így, lerajzolom..."

— Elaludt a napon — hallom mama hangját.

Összerezzenek.

— Le fogom rajzolni nagyapát.

— Menjél aludni!

— Nem, nem! Csak épp elszenderedtem. Megjelent álmomban nagyapa.

Mivel is kezdjem? Érzem, nem fog sikerülni. Talán csak majd az ötödik osztályban... A kezem azonban már húzza az egyenes vonalat föntről lefelé. Aztán egy vízszintes hullámzó vonal következik. És még egy. Fölemelem a piros színest.

Jó, legyen akkor zászló.

Az a zászló, amely alatt nagyapám állt géppisztollyal a mellén.

Fordította: KELEMEN SÁNDOR

Űr Kata jelenti:

VIDÁM ŐRSÖK, ŐRSI MULATSÁGOK

Mindig is örülök, amikor vidám gyerekektől kapok levelet; szerencsémre ez igen gyakori! Mostanában meg különösen nagy az örömöm: jókedvű őrsöktől, őrsi mulatságokról érkezik a hír. A kálócfai kisdobosok (Zala megye) műsoros délutánról értesítettek. Az őrs tagjai elhatározták, hogy örömet szereznek a környezetükben élő idős embereknek. Meghívót küldtek 52 idős néninek, bácsinak; legtöbben a TSZ nyugdíjasai.

„Mindannyian eljöttek. És egész délután együtt voltunk. A TSZ adta a pénzt a vendéglátáshoz. Mi műsort rendeztünk. Volt ott köszöntő, ének és vidám mesejelenet, a Borsó Jancsi. Jól érezték magukat. Még énekeltek is. Az én nagymamám édesapámmal táncolt" — írja Gerencsér Éva őrsi krónikás. Kollégája, a másik őrsi krónikás: Szabó László a köszöntő verset is elküldte nekem.

Nagymamák és nagypapák!
Kedves nénik, bácsik!
Piros arccal sok kisgyerek
köszönteni áll itt.

Azt kívánjuk, hogy szívüket
bánat sose érje,
mindegyikük legyen boldog
családja körébe'!

Stenczl Erika (Sóshartyán, Petőfi út 6.) szintén tea-délutánról számol be. „Volt ott tea, keksz és apró sütemény. Volt zene is. Mindenki jól érezte magát az őrsin." (Ez az őrsi gyűlés beceneve, gondolom.)

Hacker Erika negyedikes kisdobos (Mosonmagyaróvár, Városközpont B 7.) kedves levelében nehéz dolgot kérdez tőlem; mit tegyen, hogy borznak nézzék őt a többi gyerekek? Színdarabra készülnek ugyanis, és a szereplők: nyulacska, róka, kiskakas, farkas, medve, borz. Miről ismerik fel őket a nézők? Én két megoldást látok, Erika. Szerezzetek be megfelelő bábfigurákat és azokat kezetekre húzva játsszátok a szerepet. Egyszer láttam egy kisdobos színházat, ahol nagyon fontos dolog volt az ablak, azon mászkáltak ki-be a szereplők. Díszletet nem építhettek a gyerekek, hisz egy osztályteremben játszódott le az előadás. Összetoltak hát két széket és táblát tettek rá: „ablak". Nekem nagyon tetszett a megoldás. Ha neked is tetszik, írjatok ti is táblákat, „névjegyeket" magatoknak. Persze lehet varrni is a jelmezt, gondolom nehezebb a borznak, farkasnak, könynyebb a nyúlnak, kakasnak. Ezzel kapcsolatban felhívom a figyelmedet egy másik pajtásom levelére, annak is az utolsó mondatára:

„Jelmezbálra készülünk. Őrsünk tíz pajtása erdei állatnak öltözik fel. Ha segítünk egymásnak, biztosan jól sikerülnek a jelmezek!" — írja Gráczer Andrea negyedikes kisdobos, őrsvezető-helyettes (Dánieltelep, Általános iskola).

MÓKAMESTER ÜZENI nótafának

A pataki Mókus őrsben (Patak, Rákóczi út 4. Nógrád megye) úgy szokás, hogy „...az őrsvezető megtanítja az éneket az őrsi nótafának, a nótafa meg minekünk. Sokat tanulunk így, vidáman énekelünk". Akkor rendben is van! De mit tegyen Kincs Ildikó? (Karcsa, PF 8). Ezt írja:

„A harmadikos lányok őrsvezetője vagyok, őrsöm neve Cicamica. Minden rendben van, sokat játszunk, a próbákat teljesítjük. Csak egy a baj. Én nem tudok éneket tanítani, mert nincs hallásom, a nótafa meg nem tudja azokat a dalokat, amit én akarok..."

Erdélyi Eszter (Miskolc, Csabai kapu 34.) írja: „Mókamester vagyok. Minden összejövetelre többféle játékot kigondolok. Vagy kikeresek valahonnan, például a Kisdobos Játszópajtásától."

A mókamester módszerét követhetik a nótafák is! Keressenek, gyűjtsenek ők maguk dalokat —, nem kell azt föltétlenül az őrsvezetőtől tanulniok! Így önállóbb lesz a nótafa, és nem szomorkodik az őrsvezető, ha nincs jó hallása.

Végül Deli Juditnak (Győrszemerehegy, Felpáci út 15.) üzenem én: csapjon fel segéd-mókamesternek! Az a legkedvesebb szórakozása ugyanis, hogy kedves-tréfás állatmeséket ír. Mondja el az őrsének, hadd örüljenek vele együtt a többiek!

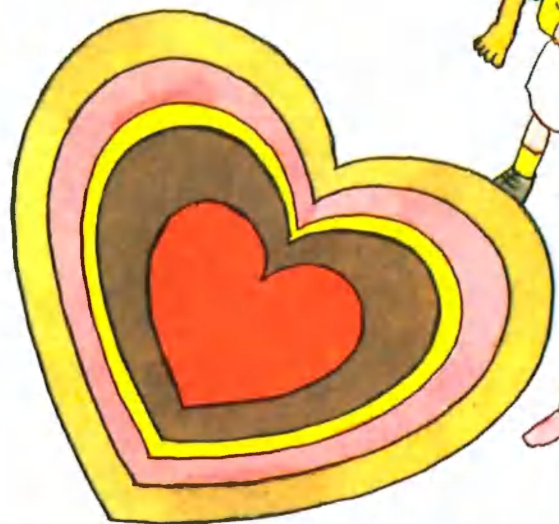
Űr Kata

GAÁL ÉVA rajza

POLGÁR ISTVÁN:

Talán a szive

A párna, mint bibét a szirmok,
kehelybe zárta fejemet.
A szunnyadás fátylakkal, köddel
lassan egészen befedett.
Vállonmarkolt ekkor a fázás
— nem takartam be jól magam,
de ernyedt izmú karjaimnak
hiába üzent már agyam.
Elnyújtott árny-alak közelgett —
édesanyám volt ez az árny,
s már melegben fészkelt a vállam,
a dunna rámsimult puhán.
Vajon ki súgta meg anyámnak,
hogy mit kivánok, mit tegyen?
Talán a szíve, az a szív, mely
értem dobog csak, szüntelen...

WEÖRES SÁNDOR:

Füzértánc

Fűzzünk lombot szép füzérbe,
rakjál rózsát közepébe.
Készen már a szép füzér,
rózsa diszlik közepén.

Füzért fűzzünk, egyet, százat,
így köszöntsük jó anyánkat,
énekszóra táncolunk,
néki zengjen szép dalunk.

GAÁL ÉVA rajza

Szabadtéri játékot küldök, mégpedig olyat, mely különösen népszerű a szovjet pionírok között. A játéktér akkora, mint egy röplabdapálya — többnyire ott játsszák — és a félpályán egy kötél olyan magasságban van kifeszítve, mint a röplabdaháló felső vonala. (Gyakran használnak erre hálót is.) A két félpályán helyezkedik el a két csapat, egyenként 6—8 játékossal. A csapatoknál nem labda van, hanem mindkét oldalon egy-egy könnyű, fűzfavesszőből font karika. Ennek az átmérője 25—30 cm. A bíró jelére a két csapat egy-egy játékosa átdobja a karikát a kötél fölött, úgy, hogy az lehetőleg vízszintesen repüljön. A túlsó csapat tagjai karjukat előrenyújtva, röptében kapják el a karikákat, és azokat kölcsönösen vissza is dobják. Így repülnek, vándorolnak azok ide-oda, míg csak az egyik le nem esik. Az a csapat, melynél ez történt, pontot kap. De a leesett karikát mindjárt fel is vehetik, és visszadobhatják. Az eredményt veszteségpontokban mérik: amelyik csapat előbb éri el az 50 pontot, az veszít. A karika a pálya bármely részére dobható, bárki elkaphatja, de vissza kell dobnia.

Nem számít a fogadó csapatnál veszteségpontnak, ha a földre esett karika a kötél vagy háló alatt jutott át, ha a kötelet érintette, vagy ha a két karika előzőleg egymásnak ütődött. A pontokat vagy egy előre kiszámolással választott bíró jegyzi, vagypedig a csapatok, ki-ki a sajátját.

„parasztkirály"

Írta:
HUNYADI JÓZSEF

Rajzolta:
SZŐNYI GYULA

I. RÉSZ

Ebben az esztendőben nagy ünnepet ül a magyar nép: ötszáz évvel ezelőtt született Dózsa György, az 1514-ben kirobbant parasztlázadás vezére, akit a régi krónikák a „parasztok királyának" neveztek.

Sajnos, a régi, megsárgult krónikák nagyon-nagyon keveset őriztek meg családjáról és ifjúkoráról.

Csak annyit tudunk, hogy székelyföldi, köznemesi család elszegényedett mellékágából származik. Első ízben 1474-ben szerepel nagyapjának, Dózsa Andrásnak a neve Mátyás király egyik lajstromában, amikor összeírták az erdélyi vajda garázdálkodása miatt panaszt tevő székely családok nevét. Dózsa András egyik fia, Tamás, valamilyen ismeretlen ok miatt családjával együtt elhagyta ősi szállásföldjét, a marosszéki Makfalvát, és áttelepedett a kézdiszéki Dálnok faluba, mely a Dálnok-patak völgyében fekszik. A Dálnok-patak a Hargita-hegység bodoki nyúlványán álló Rigóhegy csúcsán ered és a sebesvizű Olt folyóba siet.

Makfalvi Dózsa György székely nemes volt. A székely nemeseket lófőknek nevezték, mert lovon kellett a mindenkori magyar királyt a háborúkban elkísérniök. Ennek fejébe a lófő székely a faluhoz tartozó föld felosztásakor két telket kapott. A lófő székelyek, amikor éppen nem hadakoztak, maguk is dolgoztak a birtokukon, bár — ha volt nekik miből — cselédeket is tarthattak. Ilyen „fényűzésre" azonban csak akkor tellett nekik, ha elszegődtek a király vagy valamelyik nagyúr, főpap mellé állandó katonai szolgálatra. A katonáskodásért szép fizetséget kaptak a királytól vagy a főúrtól, akinél szolgáltak.

A Dálnokra került Makfalvi Dózsák minden időben vitéz, bátor, nagyszerű katonák voltak. Dózsa apja, Dózsa Tamás is híres gyalogkapitányként verekedett sokáig a király lobogója alatt. Nagyon valószínű, hogy apjuk mellett a két Dózsa-fiú: György és öccse, Gergely is igen korán megtanulta a katonáskodás mesterségét. György megható szeretettel ajnározta, valósággal dédelgette nála jóval fiatalabb öccsét, a galambszelíd természetű Gergelyt, aki katonáskodás helyett, sokkal inkább szeretett volna tudós lenni. Igen ám, de abban az időben inkább csak a katonáskodással lehetett jobb életre, némi vagyonra szert tenni. Még egy érdekesség: a krónikák szerint sem Dózsa György, sem az öccse, Gergely nem tudott sem írni, sem olvasni; csupán a nevüket tanulták meg papírra kanyarintani. Erre azért volt szükség, hogyha pereskedtek vagy zsoldos-szerződést kötöttek, akkor a hivatalos iratot az aláírásukkal hitelesíthessék. A krónikák elmondják híven azt is, hogy amikor Bakócz Tamás, az esztergomi érsek, vagy II. Ulászló király levelet írt a paraszti kereszteshad táborába, azt mindig a parasztokhoz csatlakozott papok és írástudó deákok olvasták fel. A megfelelő választ is nekik diktálta le Dózsa György.

Dózsa alakját megőrizték a régi könyvek. Termete hatalmas volt, mintha egy óriás szálfenyő kelt volna lábra a Hargita oldalából. Széles mellkasa félelmetesen domborodott, és tagjaiba irtózatos erő szorult. Egyszer például megtörtént, hogy egy gerendákból épített szénapajtát hat megtermett férfi nem tudott megemelni, erős feszítővasakkal sem. Dózsa György odalépett, nekitámasztotta a vállát és egyedül odábbtolta. Haja barna volt és göndör, hangja erős, akár a havasi mennydörgés, és nagy, fekete szemének egyetlen villantásával százaknak tudott parancsolni. Mintha személyében a törökök réme, a rettegett hírű Hunyadi János kelt volna életre!

A krónikák megörökítették azt az esetet, amikor Dózsa György első ízben lépett ki a magyar tör-

ténelem színpadára. Akkor a híres-nevezetes nándorfehérvári várőrségben katonáskodott; a lovasok hadnagya volt. Nándorfehérvártól talán negyven-ötven kilométerre terpeszkedett a Dunaparton a törökök „száz bástyás" vára, Szendrő. A vár török lovasainak parancsnoka Ali szpáhi bég félelmetes bajvívó vitéz hírében állott. Gyakran hívta ki párviadalra a nándorfehérvári vitézeket és rendre legyőzte őket. Olyan ijesztő híre volt, hogy végül a magyarok már ki sem mertek állni párviadalra Ali bég ellen.

S ekkor került Nándorfehérvárra Dózsa György.

Első szóra elfogadta Ali kihívását.

A párviadal a végvári vitézek szigorú törvényei szerint két fordulóban zajlott le. Először mindig lándzsát törtek, másodszorra pedig kardra mentek.

A két vasba bújt bajnok előreszegezett lándzsával egymásnak robogott tüzesen nyihogó csataménjén. Az öt méter hosszú lándzsa gyenge játékpálcikaként pattant el Dózsa György domború mellvértjén. A magyar lovashadnagy még csak meg sem tántorodott lova nyergében. Ali bég erre meghökkent: „Ki ez a gyaur szörnyeteg, hogy nem tudtam lándzsámmal nyergéből leöklelni? Allah, az én istenem adja, hogy majd a kardom kiolthassa élete lángját!..."

Azután a bajvívás török és magyar bíráinak jelére, kiszisszent hüvelyéből az egyenes magyar kard és a görbe török szablya, és pompás harci ménjeiket sarkantyúba kapva, a két nagyszerű bajvívó ismét egymásra rontott.

A törökök azt hitték, káprázik a szemük! Megvillant Dózsa György kardja és iszonyatos erejű vágással a szpáhi béghez sújtott, és — lássatok csodát! — Ali bég kardja a karjával együtt messzire repült! A hírhedett szpáhi bég holtan bukott alá lova nyergéből. A megdöbbent szendrői szpáhik azt hitték: a haragvó Allah villáma sújtotta halálra a kapitányukat. Aztán eszüket vesztve, hanyatt-homlok menekültek haza, Szendrő várába.

A nagyszerű győzelem híre szélsebesen járta be az egész országot. Boldogan ujjongott a nép. Török Imre bán, Nándorfehérvár kapitánya — aki gyáva és lelkiismeretlen főúr volt különben — azonnal levelet írt Budára a királynak: tüntesse ki tüstént lovashadnagyát! Dózsa György maga lovagolt fényes, vitézi kísérettel Budára a levéllel. S nehogy valaki kételkedni merészeljen hősi győzelmében: egy ládikóban magával vitte Ali bég levágott karját is.

Az alacsony, gyenge testalkatú II. Ulászló király tágra nyílt szemmel, döbbent csodálkozással bámulta az udvarába toppanó hatalmas termetű székely daliát; mint gyámoltalan kisgyerek az álmában felbukkanó mesebeli óriást.

Egyet tapsolt, s egy udvarnok a király kezébe adott egy arany fonállal gazdagon kihímzett bíborpalástot. Ulászló kettőt tapsolt, erre egy királyi apród arany sarkantyúkat csatolt fel Dózsa csizmájának sarkára. A harmadik tapsra vastag aranyláncot hoztak elő, és a király a nándorfehérvári bajnok nyakába akasztotta. A negyedik tapsra egy apród gyönyörű, súlyos díszkardot hozott be, amit a király remegő kézzel adott át Dózsának. Végezetül a király titkára levelet nyújtott át a királynak, amelyben az állt, hogy ezután Dózsa Györgyöt dupla zsold illeti meg, és Nándorfehérvár közelében egy negyven telkes falut kap vitézi tette jutalmául. Az udvari festőművész pedig Dózsa György új, magyar nemesi címerét nyújtotta át, amely egy kardot tartó, levágott kart ábrázolt. Lelkesen tapsolt az egész királyi udvar, mert senki sem vitatta: Dózsa György megérdemelte, hogy a király aranysarkantyús lovaggá ütötte hőstettéért.

A király mögött ott állt Bakócz Tamás, az esztergomi érsek, aki akkor érkezett haza éppen Rómából a pápaválasztó bíborosi gyűlésről. Hiába sóvárgott érte, nem választották meg pápának. Kárpótlásul megkapta a pápai okiratot, hogy keresztes hadjáratot hirdethet a törökök ellen.

Az esztergomi érsek elégedetten mosolygott magában:

„— No, most már minden rendben van! Lesz a magyar keresztes seregnek méltó hadvezére: Dózsa György!..."

Hogyan ébresztette föl a fát Murzilka és a nyuszi?

— *Miért nincs ennek a fának levele?*

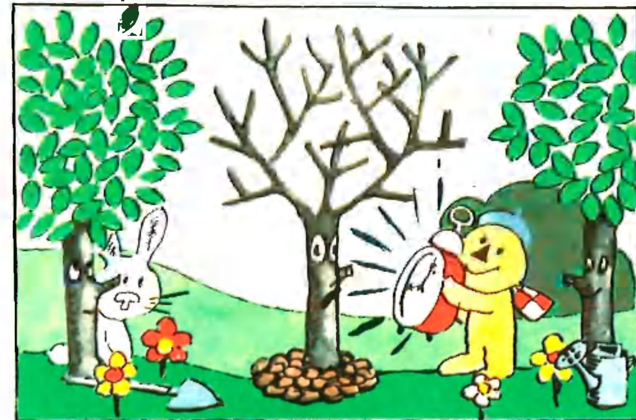
— *Locsoljuk meg!*

— *És ha felásnánk a tövét?*

— *Tudom már, hogy mi a baja!*

— *Ébresztő!*

— *Köszönöm, hogy felébresztettetek.*

B. KREKOTYIN:

A beteg

Genka megunta az írást. Mindennap csak írni és írni!

Begörbíti az ujját, s elteszi a füzetét a padba.

Odamegy a tanító néni:

— Miért nem írsz?

— Nem tudok — válaszolja Genka. — Tessék nézni! — s mutatja begörbített ujját.

A tanító néni megcsóválja a fejét:

— Ó, te szegény! Óra után el kell menned az orvoshoz.

Genka megijed.

— Nem kell! — mondja. — Kiegyenesedik majd orvos nélkül is!

— Nem egyenesedik ki — rázza a fejét a tanító néni. — Hiszen tegnap is emiatt nem tudtál írni!

— Nem, ez ma történt — bizonygatja Genka. — Tegnap csak úgy nem írtam.

— Hogy-hogy csak úgy?

— Eltörött a tollam hegye...

— Furcsa... — mondja a tanító néni. — Úgy emlékszem, hogy már tegnap is ilyen volt az ujjad...

— Milyen?

— Görbe!

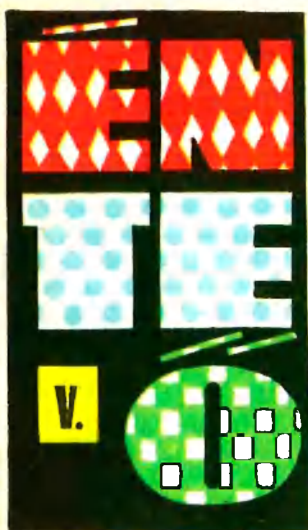
— Dehogy! — nevet Genka. — Tegnap egyáltalán nem ilyen volt!

— Hát milyen?

— Ilyen!

És megmutatja, milyen volt az ujja tegnap.

Erre az egész osztály felnevet. Genka pedig elpirul, és benyúl a padba a füzetéért.

Írta: VARGA KATALIN
Rajzolta: GÖRÖG JÚLIA

1. KLOTILD

Piskóta betessékelte vendégeit. A szoba közepén csinos trónszék állt. A trónszék mellett egy robotkecske kötögetett.

— Klotild, a dadusom! — mutatta be a kislány az ikreknek. — Kedvenc szórakozása a kötögetés.

— Nagyon csinos kabátka! — dicsérte Patt a robotkecske munkáját.

— Túlságosan kicsi! — vélte az oroszlán. — Ekkora kabát legfeljebb egy papagájnak való.

Piskóta felnevetett. — Pontosan. Papagájnak való, s ez a jó benne.

Pitt és Patt kíváncsian várták a magyarázat folytatását.

— Palinta-sziget minden lakója Kalamáris iskolájában tanulja a főneveket. Nekem erre a hétre a j és ly betűs főnevek gyűjtését adta fel. Hogy könnyebb legyen a dolgom, Klotild is segít.

2. HOGYAN SEGÍT KLOTILD?

1. Kérdés: Küldd be a madarak nevét a megfelelő csoportosításban.

3. PISKÓTA VERSE

Ó, ha minden ly-betűs szó
piros csíkos lenne!
Cobolykölyök csíkos bolyhú
kisbundát viselne;

Csermely, folyó piros csíkos
hullámokban folyna,
csíkos lenne a kőványú,
rétszélen a boglya;

csíkos bivaly hempergőzne
csíkos pocsolyában,
csíkos kályha duruzsolna
a csíkos osztályban;

csíkos lenne a korcsolya,
a korcsolyapálya,
csíkos lenne a hópehely,
s tengeren a gálya;

csíkos lenne az ibolya,
s minden virág kelyhe,
csíkos lenne minden golyó,
s a ropogós zsemlye;

fenn az égen a bolygók is
csíkosak lennének;
milyen könnyen írnám is meg
a nyelvtan-leckémet!

4. HOL VAN DÓRÓ?

— Most pedig halljuk, mi járatban vagytok? — ült fel Piskóta a trónra kecsesen.

— Dinó testvérét, Dórót keressük. Táviratában azt írta, te tudod hol van.

— Itt volt a szigeten. Kalamona, a bergengóciai híres rabló hozta. De én nem tartok oroszlánt. Szigetemen tilos ragadozóknak tartózkodniok.

— Kár, hogy nem tartottad itt — felelte Piti —, Dóró nem ragadozó, mint ahogyan Dinó barátunk sem az.

— Még kiskoromban felhagytam ezzel a kétes foglalkozással — hajolt meg az oroszlán. — Én artista vagyok!

— Sajnálom — sóhajtott Piskóta —, de Dóró már nincs itt, Kalamona elvitte.

— Hová?

— Nem tudom. De azért segítek — mosolygott sejtelmesen a kislány. — Fúrfarag telefonon értesített érkezésetekről. S én máris elküldtem Zűrt a Mindentudó varázshegyhez útmutatásért. Addig válasszatok vendégházat! — vette elő csinos albumát, amelyben pompásabbnál pompásabb lakhelyek képe sorakozott.

5. PISKÓTA ALBUMA

2. Kérdés: A képen hat különböző házat látsz. Milyen rokonértelmű főnevek illenek pontosan az egyes képek alá?

6. PISKÓTA REJTVÉNYEI

Miután Piti és Patt kiválasztottak egy csinos lakóházat, Piskóta megkínálta őket kakaóval, majd játszottak. Mégpedig betűrejtvényesdit.

a) Ha a feltüntetett betűket úgy ejted ki, mint az ábc-ben, máris kitaláltad az elbújtatott főneveket.

c) Itt is a betűk elhelyezése a fontos, de mivel a kisebb betűk rajta és nem benne vannak a nagyobb betűkben, az on-en-ön-n végződést kell használnod: ke-n-dő.

b) Itt a betűk helyét is értelmezni kell. Nézd meg az elsőt! Miben van a h betű? Ó-ban, vagyis: h-óban — hóban. Miben van az s? Ő-ben, s-őben. Így nincs értelme. Es-őben. Így már igen.

d) Ezúttal ennél a rejtvénynél nem o betűt, hanem kört látsz. Kettőt. Nagyot és kicsit. Csak a kicsi körös rejtvényt kell megfejtened (ö = ő) s ezt tedd félre decemberi megfejtésünkhöz. ●

Beküldendő: 1., 2. kérdés válasza, valamint Piskóta rejtvényeinek megfejtése.
Decemberi rejtvényhez szükséges az utolsó szórejtvény.●
Áprilisi megfejtések: — 2. Klotild — 3. Piskóta: pl. pipacs, ibolya, sas, kutya, oroszlán, teknősbéka, almafa. Palinta: pl.: pad, ablak, labda, ing, nap, tó, ajtó, 4. por-per-tér, rög-fog-ing, sip-láp-nap, dér-sor-orr. ● : 1. hó, csecsemő. 4. Petőfi Sándor.

FOLYTATÁSA JÚNIUSBAN

A Játszópajtás MUNKATÁRSA üzeni:

Szabadtéri társasjáték: a KROKET = KAPUTEKE

Rendkívül érdekes, szórakoztató szabadtéri társasjáték a ma alig ismert „kroket"-, magyarul „kaputeke"-játék.

Kell hozzá egy-két hosszúnyelű fakalapács (1.), az ütő, 4—6 db ökölnyi fagolyó (2.), 10 db erős vashuzalból görbített „kapu" (3.) és két hengeres farúd (4.). Az ütők (1.) fejét hengeres tűzifa-darabból vághatjátok, fúrjátok át és ragasszátok-ékeljétek bele az ágból, seprűnyélből vágott nyelet. A golyókat, amelyeket ráfestett színes sávokkal jelöljetek meg, nem tudjátok magatok készíteni; szerezzetek hát játék kugligolyókat, vagy esztergáltassatok ilyeneket. A kapukhoz egyenként kb. 60 cm hosszú drót kell (3.), ezeket már magatok hajlíthatjátok, végeiket kalapáljátok hegyesre. A két „végfa" (4.) kihegyezett seprűnyéldarab, fessétek rá a golyóknak megfelelő színeket.

A játék vízszintes, füves vagy homokos, kb. 3 × 5 m nagy pályán folyik. A két levert végfa közé szúrjátok le a kapukat: kettőt-kettőt a végfák elé a pálya középtengelyében — lásd 5. ábrán —, pontosan a pálya közepére „keresztkapu" jön, két drótkapuból készül, a fennmaradt 4 darab a középtengelytől jobbra-balra kb. 1 méternyire kerül leszúrásra, mint „oldalkapuk". A 6. ábra a pálya felét mutatja, s azt, hogyan indul, és merre halad a játék közben a golyó.

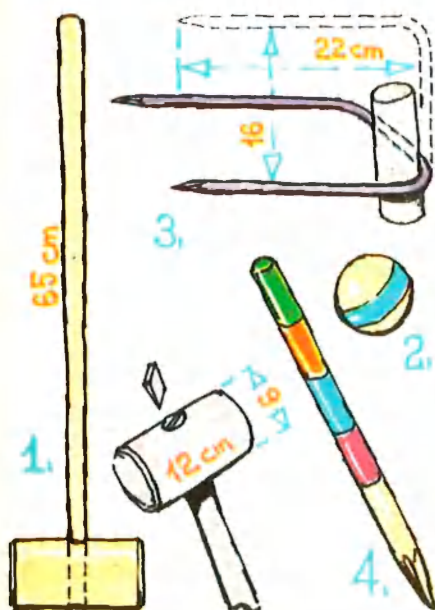
A játékot 2, 4 vagy 6 játékos játszhatja, egyénileg, vagy két csapatra oszolva. A letakart golyók közül mindenki húz egyet. Az kezd, akinek a színe a végfán legfelül van. Leteszi golyóját a végfa elé arasznyira (6.), átüti a két első kapun, majd átadja helyét a következőnek. Mikor újból sorra kerül, igyekszik átütni golyóját a jobb oldalkapun, legközelebb a középkapun, majd a másik félpálya átellenes oldalkapuján, kezdőkapuin, s a túlsó végfának ütközve visszafelé elkezdi ugyanennek az útnak a tükörképét. Egy ütéssel több kapun is át lehet haladni, ha pedig a végfától viszszapattan a golyó, kapun áthaladása akkor is érvényes.

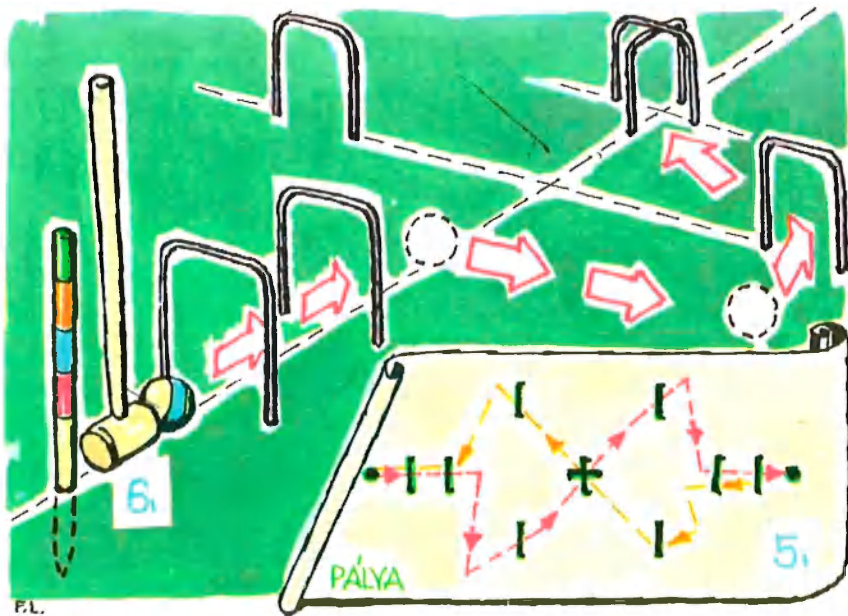
Mindez elég könnyű lenne, de...!

Mivel a pályán nem egy játékos golyói vannak egyidejűleg, számolni kell véletlen, vagy szándékos összeütközéssel! S a játék érdekességét éppen az adja, hogy aki golyójával más golyóját eltalálja, két további ütéshez jut! E két ütést felhasználhatja saját továbbjutására, vagy: egyik ütéssel az eltalált golyót „félreállítja", s a másikkal ütéssel halad tovább. A félreállítás így történik: az idegen golyó mellé állítjuk a sajátot, talpunkkal leszorítjuk, és a fakalapáccsal ráütünk, mire az idegen golyó a beállított irányban elrepül. Mit jelent még ez? Azt, hogy a saját csapatbeli golyóját jó irányba, akár a neki következő kapun át, ütjük, az ellenfélét viszont neki kedvezőtlen helyre küldjük. Az a játékos vagy csapat nyer, aki, vagy amelyik előbb járja végig odavissza a pályát.

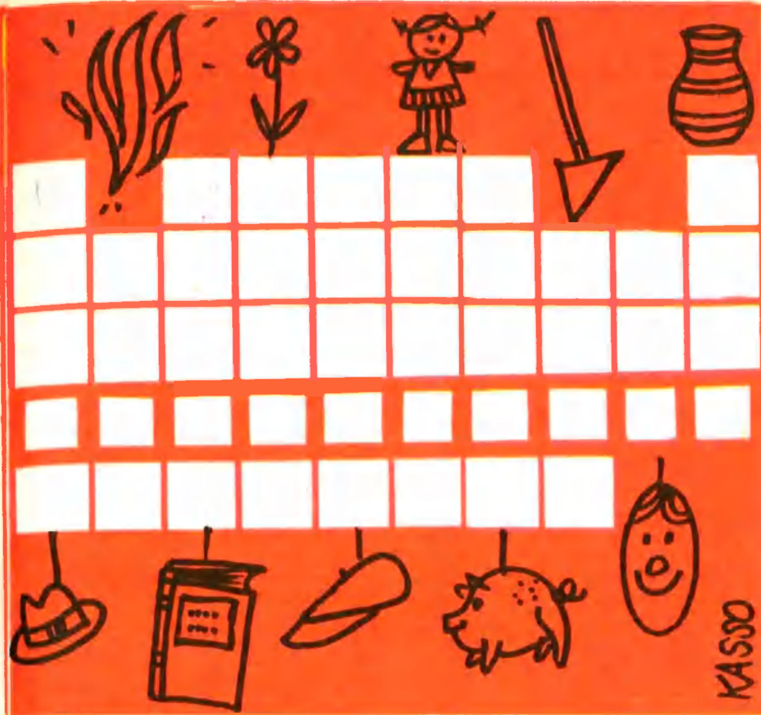
Lehet úgy is játszani, hogy a kapun áthaladás is egy-egy ütéshez juttatja a játékost, próbáljátok meg, melyik szabály tetszik nektek jobban.

FERKAI LORÁNT

MÁJUSI FEJTÖRŐ

BETŰREJTVÉNY: A rajz jelentését írjátok be a megfelelő függőleges sorokba. Milyen szöveg alakul ki a vastagon bekeretezett kockákban?

BETŰCSERE: Minden mondatban van egy szó, amelynek első betűjét egy másikkal kell felcserélni.

AZ ISKOLAI RABLÓ KINT VAN A KIRAKATBAN
NEHÉZ ELVISELNI A VAGÁNYT
ÚGY ÉL, MINT EGY VISSZAVONULT CSEMETE
A VÉRKÉPEN MEGKERESEM AFRIKÁT
BEMESZELTEM FEHÉRRE A HALAT
KAPTAM EGY REMEK FOLYÓSTOLLAT

KÉPREJTVÉNYEK: Magyar városok.

VIRÁGOK: Található-e a sorban két egyforma virág (magasság, sziromszám, levél)?

Megfejtési határidő május 20.

A megfejtéseket küldjétek erre a címre: Kisdobos szerkesztősége, Budapest 8., postafiók 57.

A jobb felső sarokban látható színes háromszöget vágjátok le és ragasszátok rá a megfejtést tartalmazó levelezőlapra. Aki mind a négy rejtvényt jól megfejtette és megírta címét, osztályát, az képeslapot kap. A kisdobosok 6, az úttörők 12 levelezőlap beküldése után kapnak könyvjutalmat. Arra kérünk benneteket, a rejtvényeket ne vágjátok ki a lapból, hanem írjátok vagy rajzoljátok le.

A képeslapok küldését októbertől megszüntetjük, mivel újrendszerű rejtvényjutalmazásra térünk át. Addig igyekezzetek a 6—12 lapot begyűjteni!

Az áprilisi rejtvények helyes megfejtése:

Keresztrejtvény: vsz.: felek, emeze, levet, elér, lelép, e-teve, teker; függ.: felelet, emelet, levél, ek, ezer éve, két eper. **Számos arc:** 5, 9, 2, 6, 4, 3. **Keresd meg:** a kis fúró. **Szórejtvények:** vízálló (vízhatlan), vízisí, vízesés, víziló, vízcsap, vízcsepp.

KISDOBOS
Szerkesztő: KELEMEN SÁNDOR
Szerkesztőség: Budapest VII., Dohány utca 40. Telefon: 421-392.
Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: Tóth László.
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI Budapest V., József nádor tér 1. sz.) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámára.
Előfizetési díj: negyedévre 9,— Ft, félévre 18,— Ft, egész évre 36,— Ft.
72.0404 — Kossuth Nyomda, Budapest. Felelős vezető: Monori István vezérigazgató.
A címlap RÓNA EMY munkája
INDEX: 25.442

Ára: 3,—

KÁRPÓTLÁS A MŰVIRÁGÉRT

